

UJEDINJENE
NACIJE

Generalna skupština

Distr.
GENERAL

A/RES/53/144
8. mart 1999.

Pedeset i treće zasedanje
Stavka 110 (b) dnevnog reda

REZOLUCIJA KOJU JE USVOJILA GENERALNA SKUPŠTINA

[*po izveštaju Treće komisije (A/53/625/Add.2)*]

53/144. Deklaracija o pravima i odgovornostima pojedinaca/ki, grupa, i društvenih organa u unapređivanju i zaštiti univerzalno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda

Generalna skupština,

Potvrđujući značaj pridržavanja ciljeva i principa Povelje Ujedinjenih nacija za unapređivanje i zaštitu svih ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve osobe u svim zemljama sveta,

Uzimajući u obzir rezoluciju Komisije za ljudska prava 1998/7 od 3. aprila 1998.¹, u kojoj je Komisija odobrila tekst nacrtu rezolucije o pravima i odgovornostima pojedinaca/ki, grupa, i društvenih organa u unapređivanju i zaštiti univerzalno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda,

Takođe uzimajući u obzir rezoluciju Ekonomskog i socijalnog veća 1998/33 od 30. jula 1998. u kojoj je Veće preporučilo Generalnoj skupštini usvajanje nacrtu deklaracije,

Svesna značaja koje usvajanje nacrtu rezolucije ima u kontekstu pedesete godišnjice Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima²,

1. *Usvaja* Deklaraciju o pravima i odgovornostima pojedinaca/ki, grupa, i društvenih organa u unapređivanju i zaštiti univerzalno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, aneksiranu postojećoj rezoluciji,

¹ Videti *Zvanične podatke Ekonomskog i socijalnog veća, 1998., Dodatak br. 3 (E/1998/23), pogl. II, deo A.*

² Rezolucija 217 A (III).

2. *Poziva* vlade, organe i organizacije sistema Ujedinjenih nacija i međuvladine i nevladine organizacije da povećaju napore u širenju Deklaracije i njenom poštovanju i razumevanju i zahteva od Generalnog sekretara da uvrsti tekst Deklaracije u sledeće izdanje *Ljudskih prava: Trenutno važeći međunarodni pravna akti/dokumenti*.

85. Plenarna skupština
9. decembar 1998.

ANEKS

Deklaracija o pravima i odgovornostima pojedinaca/ki, grupa, i društvenih organa u unapređivanju i zaštiti univerzalno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda

Generalna skupština,

Potvrđujući značaj pridržavanja ciljeva i principa Povelje Ujedinjenih nacija za unapređivanje i zaštitu svih ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve osobe u svim zemljama sveta,

Potvrđujući takođe značaj Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima² i Međunarodnih obaveza u poštovanju ljudskih prava³ kao osnovnih elemenata međunarodnih napora u unapređivanju univerzalnog poštovanja i pridržavanja ljudskih prava i osnovnih sloboda i značaj drugih dokumenata o ljudskim pravima koji su usvojeni u okviru sistema Ujedinjenih nacija, kao i onih na regionalnom nivou,

Naglašavajući da svi članovi međunarodne zajednice treba da ispune, zajedno i odvojeno, svoju svečanu obavezu unapređivanja i podsticanja ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve, bez razlika bilo koje vrste, uključujući razlike zasnovane na rasi, boji kože, polu, jeziku, religiji, političkom ili bilo kom drugom uverenju, nacionalnom ili društvenom poreklu, imovini, rođenju ili nekom drugom svojstvu, i potvrđujući poseban značaj uspostavljanja međunarodne saradnje u ispunjavanju ove obaveze, u skladu sa Poveljom,

Priznajući važnu ulogu međunarodne saradnje i doprinose dragocenog rada pojedinaca/ki, grupa i udruženja u stvarnoj eliminaciji svih kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda nacija i pojedinaca/ki, uključujući, u vezi sa masovnim, očiglednim i sistematskim kršenjima poput onih koja su proistekla iz aparthejda, sve oblike rasne diskriminacije, kolonijalizma, strane dominacije ili okupacije, agresije ili pretnji nacionalnoj suverenosti, nacionalnom jedinstvu ili teritorijalnom integritetu i odbijanja da se priznaju prava nacija na samoopredeljenje i pravo svake nacije da sprovodi punu suverenost nad svojim bogatstvom i prirodnim resursima,

Priznajući vezu između međunarodnog mira i bezbednosti i uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda, i imajući na umu da odsustvo međunarodnog mira i bezbednosti ne odobrava nepoštovanje istih,

Ponovo naglašavajući da su sva ljudska prava i osnovne slobode univerzalne, nedeljive, međuzavisne i međusobno povezane i moraju biti unapređivane i

³ Rezolucija 2200 A (XXI), aneksirana.

primenjivane na pravičan i nepristrasan način, bez predrasuda u sprovođenju svakog od prava i sloboda,

Naglašavajući da glavna odgovornost i obaveza za unapređivanje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda pripada Državi,

Priznajući pravo i odgovornost pojedinaca/ki, grupa i udruženja u unapređivanju poštovanja i širenja znanja o ljudskim pravima i osnovnim slobodama na nacionalnom i međunarodnom nivou,

Proglašava:

Član 1

Svako ima pravo da pojedinačno i zajedno sa drugima, unapređuje i zalaže se za zaštitu i ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda na nacionalnom i međunarodnom nivou.

Član 2

1. Svaka Država ima najveću odgovornost i obavezu u zaštiti i sprovođenju svih ljudskih prava i osnovnih sloboda, inter alia, primenom onih koraka koji su nužni da se stvore svi neophodni uslovi u društvenoj, ekonomskoj, političkoj i ostalim oblastima, kao i neophodnim zakonskim garancijama kojima bi se osiguralo da su sve osobe, pojedinačno i zajedno sa drugima, a koje su pod njenom jurisdikcijom, u mogućnosti da uživaju sva prava i slobode u praksi.

2. Svaka država će primeniti sve zakonodavne, administrativne i druge korake koji su nužni da bi se osigurala stvarna garancija prava i sloboda pomenutih u aktuelnoj Deklaraciji.

Član 3

Domaći zakon koji je konzistentan sa Poveljom Ujedinjenih nacija i ostalim međunarodnim obavezama Države u oblasti ljudskih prava i osnovnih sloboda je zakonski okvir u kojem ljudska prava i osnovne slobode treba sprovesti i uživati ih i u kojem treba sprovesti sve aktivnosti koje su pomenute u aktuelnoj Deklaraciji za unapređivanje, zaštitu i praktično ostvarivanje tih prava i sloboda.

Član 4

Ništa se u aktuelnoj Deklaraciji ne može tumačiti kao odstupanje ili kontradikcija ciljevima i principima Povelje Ujedinjenih nacija ili kao restrikcija ili izbegavanje odredaba Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima², Međunarodnih obaveza u poštovanju ljudskih prava i drugih međunarodnih dokumenata i obaveza koje su primenjive u ovoj oblasti.

Član 5

U cilju unapređenja i zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda svako ima pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima, na nacionalnom i međunarodnom nivou:

(a) Da se sastane i okupi na miran način;

- (b) Da oformi, pridruži se i učestvuje u nevladinim organizacijama, udruženjima i grupama;
- (c) Da komunicira sa nevladinim i međuvladinim organizacijama.

Član 6

Svako ima pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima:

(a) Da zna, traži, pribavi, primi i poseduje sve informacije o svim ljudskim pravima i osnovnim slobodama, uključujući pristup informacijama kako se ta prava i slobode ostvaruju u domaćem zakonodavnom, sudskom i administrativnim sistemu;

(b) Da, kao što je predviđeno ljudskim pravima i drugim primenjivim međunarodnim dokumentima, slobodno objavljuje, saopštava i širi među drugim ljudima stavove, informacije i znanje o svim ljudskim pravima i osnovnim slobodama;

(c) Da proučava, raspravlja, stiče i brani svoja uverenja o pridržavanju, i zakonski i u praksi, svih ljudskih prava i osnovnih sloboda i da, putem ovih i drugih odgovarajućih sredstava, skrene pažnju javnosti na ta pitanja.

Član 7

Svako ima pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima, da razvija i raspravlja o novim idejama i principima ljudskih prava i da zagovara njihovo prihvatanje.

Član 8

1. Svako ima pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima, da ima stvaran pristup, koji nije zasnovan na nekoj diskriminatornoj osnovi, učestvovanju u upravljanju svojom zemljom i u vođenju javnih poslova.

2. Ovo uključuje, inter alia, pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima, da se podnose predlozi za poboljšanje rada vladinim telima i organima i organizacijama koje se bave kritikovanjem vođenja javnih poslova i da se skrene pažnja na bilo koji aspekt njihovog rada koji može sputavati i sprečavati unapređenje, zaštitu i ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Član 9

1. U sprovođenju ljudskih prava i osnovnih sloboda, uključujući unapređenje i zaštitu ljudskih prava pomenutih u aktuelnoj Deklaraciji, svako ima pravo da, pojedinačno i zajedno sa drugima, ima koristi od delotvornog pravnog leka i da bude zaštićen/a od kršenja tih prava.

2. U tom cilju, svako/a čija su prava ili slobode navodno prekršena, bilo lično, bilo kroz zakonski ovlašćeno zastupanje, ima pravo na žalbu i brzo preispitivanje žalbe na javnom saslušanju pred nezavisnom, nepristrasnom i nadležnom sudskom ili nekom drugom vlašću utvrđenom zakonom i pravo da dobije od takve vlasti odluku u skladu

sa zakonom koja obezbeđuje kompenzaciju, uključujući propisanu nadoknadu, tamo gde je došlo do kršenja prava i slobode te osobe, kao i sprovođenje konačne odluke i nadoknade, sve pomenuto bez nepotrebnog odlaganja.

3. U tom istom cilju, svako ima pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima, *inter alia*:

(a) Da se žali zbog politike i postupaka pojedinačnih službenih lica i vladinih tela s obzirom na kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda peticijom ili drugim odgovarajućim sredstvima nadležnim domaćim sudskim, administrativnim ili zakonodavnim vlastima ili bilo kojoj drugoj nadležnoj vlasti predviđenoj zakonskim sistemom Države, što bi trebalo da ispostavi njihovu odluku bez nepotrebnog odlaganja;

(b) Da prisustvuje javnim raspravama, sudskim postupcima i suđenjima da bi oformili mišljenje o njihovoj saglasnosti sa nacionalnim zakonom i primenjivim međunarodnim obavezama i dužnostima;

(c) Da ponudi i obezbedi stručnu, kvalifikovanu pravnu pomoć ili drugi relevantan savet i pomoć u odbrani ljudskih prava i osnovnih sloboda.

4. U istom cilju, i u saglasnosti sa primenjivim međunarodnim dokumentima i procedurama, svako ima pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima, na neometen pristup i komunikaciju sa međunarodnim telima sa opštom ili posebnom nadležnošću u svrhu dostavljanja i razmatranja zvaničnih poruka po pitanjima ljudskih prava i osnovnih sloboda.

5. Država mora sprovesti brzu i nepristrasnu istragu ili mora obezbediti da do istrage dođe kad god postoji razumna osnova za smatranje da je bilo kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda na bilo kom delu teritorije pod njenom jurisdikcijom.

Član 10

Niko ne sme da učestvuje, činom ili izostankom čina tamo gde je neophodan, u kršenju ljudskih prava i osnovnih sloboda i niko ne sme da bude podvrgnut kazni ili neprijateljskom postupku bilo koje vrste zbog odbijanja da se to učini.

Član 11

Svako ima pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima, da se na zakonit način bavi svojim zanimanjem ili profesijom. Svako/a čije zanimanje kao posledicu ima mogućnost da se utiče na ljudsko dostojanstvo, ljudska prava i osnovne slobode drugih treba da poštuje ta prava i slobode i pridržava se relevantnih nacionalnih i međunarodnih standarda stručnog i profesionalnog ponašanja ili etike.

Član 12

1. Svako ima pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima, da učestvuje u miroljubivim aktivnostima protiv kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. Država mora preduzeti sve neophodne mere da, preko nadležnih vlasti, osigura zaštitu svih, pojedinačno i zajedno sa drugima, od bilo kog nasilja, pretnji, otmazde, de facto ili *de jure* neprijateljske diskriminacije, pritiska ili bilo koje druge proizvoljne radnje koja je posledica njegovog ili njenog legitimnog ostvarivanja prava pomenutih u aktuelnoj Deklaraciji.

3. U tom smislu, svakome/oj pripada pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima, da bude uspešno zaštićen/a u okviru nacionalnog zakona za reagovanje i protivljenje miroljubivim sredstvima aktivnostima i postupcima, uključujući tu i one nastale propustom, a koje se mogu pripisati Državama, koje dovode do kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i činovima nasilja koje sprovode grupe ili pojedinci/ke i koji utiču na uživanje ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Član 13

Svako ima pravo, pojedinačno i zajedno sa drugima, da zastupa, pribavlja i koristi resurse izričito za svrhu unapređenja i zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda miroljubivim sredstvima, u skladu sa članom 3 aktuelne Deklaracije.

Član 14

1. Država ima odgovornost da preduzme zakonodavne, pravosudne, administrativne i druge primerene mere za unapređenje razumevanja građanskih, političkih, ekonomskih, društvenih i kulturnih prava kod svih osoba pod njenom jurisdikcijom.

2. Takve mere uključuju, *inter alia*:

(a) Objavljivanje i široku dostupnost nacionalnih zakona i propisa i primenjivih osnovnih međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima;

(b) Potpun i ravnopravan pristup međunarodnim dokumentima u oblasti ljudskih prava, uključujući periodične izveštaje Države telima osnovanim putem međunarodnih sporazuma o ljudskim pravima kojih je ona potpisnica, kao i sažete zapisnike rasprava i zvaničnih izveštaja tih tela.

3. Država mora da obezbedi i podrži, gde je to primereno, stvaranje i razvoj daljih nacionalnih ustanova za unapređenje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda na celokupnoj teritoriji pod svojom jurisdikcijom, bez obzira na to da li su u pitanju ombudsmani, komisije za ljudska prava ili neki drugi oblik nacionalne ustanove.

Član 15

Država ima odgovornost da unapredi i olakša nastavu o ljudskim pravima i osnovnim slobodama na svim nivoima obrazovanja i da obezbedi da odgovorni/e za obučavanje advokata i advokatkinja, službenih lica zaduženih za sprovođenje zakona, osoblja u oružanim snagama i osoba na javnim funkcijama uključe odgovarajuće elemente nastave o ljudskim pravima u okviru programa za obučavanje.

Član 16

Pojedinci/ke, nevladine organizacije i relevantne ustanove imaju važnu ulogu u osveščivanju javnosti po pitanjima vezanim za sva ljudska prava i osnovne slobode kroz aktivnosti kao što su obrazovanje, obučavanje i istraživanje u ovim oblastima da bi se dalje povećalo, *inter alia*, razumevanje, tolerancija, mir, i prijateljski odnosi između nacija i između svih rasnih i religijskih grupa, imajući u vidu različite pozadine društava i zajednica u kojima oni/e obavljaju svoje aktivnosti.

Član 17

U ostvarivanju prava i sloboda pomenutih u aktuelnoj Deklaraciji svako će, delujući pojedinačno ili zajedno sa drugima, biti podvrgnut/a samo onim ograničenjima koja su u skladu sa primenjivim međunarodnim obavezama i koja su određena zakonom isključivo u svrhu obezbeđivanja propisanog priznavanja i poštovanja prava i sloboda drugih i postizanja pravičnih zahteva moralnosti, javnog reda i opšteg dobra u demokratskom društvu.

Član 18

1. Svako ima obaveze prema i unutar zajednice, samo u kojoj je moguć slobodan i potpun razvoj njegove ili njene ličnosti.
2. Pojedinci/ke, grupe, ustanove i nevladine organizacije imaju važnu ulogu i odgovornost u čuvanju demokratije, unapređenju ljudskih prava i osnovnih sloboda i doprinosu unapređenju i napredovanju demokratskih društava, ustanova, i procesa.
3. Pojedinci/ke, grupe, ustanove i nevladine organizacije imaju važnu ulogu i odgovornost u doprinosu, kako je primereno, unapređenju prava svakog/e na društveni i međunarodni poredak u kojem prava i slobode izložene u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i ostalim dokumentima o ljudskim pravima mogu biti potpuno ostvarena.

Član 19

Ništa u aktuelnoj Deklaraciji ne sme biti tumačeno na način koji podrazumeva pravo bilo kog pojedinca/ke, grupe, ili društvenog ili državnog organa bilo koje Države da se bavi bilo kom aktivnošću ili sprovede bilo koji čin usmeren na razaranje prava i sloboda pomenutih u aktuelnoj Deklaraciji.

Član 20

Ništa u aktuelnoj Deklaraciji ne sme biti tumačeno na način koji dozvoljava Državama da podržavaju i unapređuju aktivnosti pojedinaca/ki, grupa pojedinaca/ki, ustanova ili nevladinih organizacija suprotnih odredbama Povelje Ujedinjenih nacija.

Prevela: Sofija Ljiljak-Vukajlović